

Telepíthető feleletválasztásos oktatógép

A korszerű oktatáshoz elengedhetetlenül szükségesek a különféle gépi eszközök, oktatógépek. A feleletválasztós programozással működőek az oktatási folyamatban elsősorban az ellenőrzést, továbbá az ismeretek gyakoroltatását végzik eredményesen.

Miből is áll a gépünk? Alapja a vezérlőasztal, amelyen 30 db izzólámpa és öt kapcsológomb található. Az asztalhoz kapcsolhatók a visszajelzést szolgáló egységek, amelyek (30 db) egy kábelorsóból (azon 8–10 m hosszú kábel) és rajta elhelyezett öt banánhüvelyből, valamint egy banándugóból állnak.

A tanuló az írásvetítőn (feladatlapon stb.) kivetített feladatban kikeresi az általa helyesnek tartott választ, s ezt azzal jelzi, hogy a banándugót behelyezi a megfelelő hüvelybe. A tanár a vezérlőasztalon beállítja a programot, vagyis lenyomja a helyes választ jelentő gombot. Ha ez egyezik a tanulóéval, akkor kigyullad a visszajelző egységhez tartozó izzó, ezzel jelzi a helyes választ. Akinek nem ég a lámpája, annak a lámpa mellé helyezett papírlapjára jelzést tesz, ami összeszámlálható különböző módon.

Hogyan használható a feleletválasztásos oktatógép a tanítási-tanulási folyamat során? A gép segítségével a tanár közvetlen kapcsolatot teremthet az osztály *valamennyi tanulójával*. A kérdések utáni válaszadások során *azonnal* jelzést kap a pedagógus, hogy ki az, aki tudja, s ki nem tudja az adott tananyag összefüggéseit, tényeit. A vezérlőasztalon égő lámpák mindegyike a helyesen válaszoló diákot mutatja. Akinek a visszajelző egységéhez tartozó izzója több kérdés során sötét marad, az már arról tudósít, hogy a tanuló nem ismeri az adott tananyagot. Az azonnali információ kétszeresen hasznos. Jó a tanárnak, hiszen látja az eredményt minden tanulóánál, s jó a tanulóknak, akik jó válaszainak azonnali megerősítést kapja, s így kedvező pszichikai feltételeket kap a további munkavégzéshez.

A didaktikai felhasználás lehetőségeit tekintve a tanítási-tanulási folyamat bármely fázisában – így az új ismeretek szerzésében, az alkalmazás-begyakorlásban, az összefoglalás-rendszerezésben, az ellenőrzés-értékelésben – eredményesen felhasználható a gép.

Nézzünk néhány egyszerű példát, hogyan lehet a feleletválasztós módszert alkalmazni!

Az új ismeretek szerzésekor problémafelvetéssel indulunk. Valamennyi tanulóknak a megadott válaszból egyet ki kell választania, tehát döntenie kell. Az egész osztály mozgósítása során minden tanuló koncentrálni – ennek pedagógiai hasznát szükségtelen bizonyítani. A továbbiak során pedig a kérdések s a helyes válaszok logikus sorát kell megteremteni, amelyek elvezetnek az új fogalom kialakításához.

Lássunk egy egyszerű példát a nyelvtan tárgyából. Az állítmány és az alany fogalmának ismerete után az első bővítményt, a tárgyat kell megismerniök a tanulóknak.

Melyik a mondatban (1) az alany?; (2) az állítmány?; (3) az ismeretlen mondatrész?

B D P

A mérnök hidat tervez.

Az „ismeretlen mondatrész” válasza a „D” lesz. Ha erre válaszoltak, feladható a következő kérdés (és válaszvariáció).

Mi a szerepe az új mondatrésznek a mondatban?

B) Jelzi a cselekvés különböző mértékét.

D) Kiegészíti az alany tulajdonságait.

P) Megmutatja, hogy az alany cselekvése mire irányul.

T) Az állítmány fokozására szolgál.

V) Az ige időtartamát, befejezettségét jelöli.

Itt a helyes válasz a „P”, s ez egyben már a tárgynak mint nyelvtani fogalomnak az előrevetítése is.

A tanítási folyamatban ezek után az alkalmazás (begyakorlás) következik. A gondolkodásfejlesztő kérdésekkel ezt a mozzanatot igen hatékonyá lehet tenni:

Melyik a tárgy a következő mondatokban?

B D P T

„Mikor a nap fölkelt s a holdat elküldte...”

B D P T V

„Nincs ki vizet merjen hosszú csatornára”

(A továbbiakban tetszőleges számú példamondat következhet.)

A feladott példamondatok alapján elvégezhető a tárgy ragjának megfigyeltetése, s a további gyakoroltatás és alkalmazás után (a következő órákon) az ellenőrzésnél kaphat fontos szerepet ismét a gép. Talán ennél a mozzanatnál látható legjobban az előnye: objektíven kimutatható vele az óra végére, hogy melyik tanuló milyen mélységben tudja az anyagot a többi társához viszonyítva. A helyes, ill. helytelen válaszokat menet közben jegyezni lehet, s óra végén az összeszámlálás során számszerű adatokat nyerünk egy-egy tanuló teljesítményéről. Ilyen eredményeket eddig csak akkor kapott a tanár, ha írásbeli dolgozatokat (feladatlapokat) íratott s javított. A másik előnye az azonnali értékelésnek a megerősítésben jelentkezik.

Néhány példa arra, milyen feladatokat oldhatunk meg a nyelvtan tanítása során a gép segítségével.

Hol van teljes hasonulás a következő mondat szavaiban?

B D P T V

Most vadászatok puskával kóborló vaddisznóra! (5. o. nyelvtan.)

Hol nincs teljes hasonulás?

B D P T V

ebben, akkor, kalappal, keressed, hallottad (5. o. nyelvtan.)

Hol hibás a szótagolás?

B D P T V

Csong-rád, Vesz-prém, reg-gel, játsz-szunk, ját-szot-tunk

Melyik rokon értelmű szó illik az alábbi mondatokba?

B D P T V

falatozik, csipeget, lefetyel, ropogtat, harap

A kutya tejet ...

A ló zabot ...

Az öreganyó csak ... az ételből.

A gazda jóízűen ...

A gyerek nagyot ... az almából. Stb. (5. o. nyelvtan.)

A feladatok megoldása során a tanár a vezérlőasztal lámpáiról a tanítási-tanulási folyamat minden fázisában leolvashatja a tanulók felkészültségét, figyelmét, tudását. Ha csak egy két tanulónál lát lemaradást, akkor azokkal órán kívüli külön foglalkozásokon pótoltat, ha viszont nagyobb százalékarányban lát hiányosságot a szükséges ismeretanyagban, akkor módosítani kell: új tényanyaggyűjtéssel megerősítéssel teszi lehetővé a továbbhaladást.

A feleletválasztós oktatógépet rendkívül szeretik a tanulók is, örömmel dolgoznak vele, hiszen valamennyi jó válasz sikerélményt ad számukra. Más területeken is jól hasznosítható a gép, pl.: eredményesen lehet vele vetélkedőket is lebonyolítani.